

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ***Шарий Дмитро Юрійович,**Навчально-науковий інститут іноземних мов**Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*

Постановка проблеми. Нині прийнято вважати, що сучасна система освіти з появою Інтернету, завдяки стрімкому розвитку інформаційних технологій (далі ІТ), вступила в нову фазу свого розвитку. Вже складно уявити життя без науково-технічного прогресу та мультимедійних технологій. Можна навести приклади використання цих технологій у всіх галузях сучасного життя.

У нашому випадку йдеться про освітню галузь. У ній можна досягти значного прогресу, якщо запроваджувати потрібні ІТ, які дадуть змогу студентам якісніше засвоювати матеріал, а викладачам – зробити навчальний процес у вищих навчальних закладах (далі ВНЗ) насиченим і продуктивним.

Для підвищення ефективності процесу навчання слід частіше використовувати мультимедійні засоби. Проте непродумане й неструктуроване їхнє застосування без урахування педагогічного досвіду може лише погіршити едукативний процес. Тому необхідно визначити основні особливості використання мультимедійних технологій на заняттях з англійської мови (далі АМ) у ВНЗ.

Аналіз досліджень і публікацій. Останнім часом проблема використання мультимедіазасобів у ВНЗ досліджується за такими напрямками: методи та засоби створення мультимедійних дистанційних курсів (О. Веренич); проектування й конструювання мультимедійних навчальних посібників (О. Уварова); проблеми визначення мультимедіа в освіті (О. Пінчук); теоретичні та методичні засади дистанційного навчання у вищій школі на основі системного підходу (П. Стефаненко); активізація пізнавальної діяльності студентів в умовах дистанційного навчання (О. Собасва); формування інформаційної культури майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки (М. Коляда); особливості культури мультимедіа (О. Шликова); особливості використання мультимедійної навчально-контрольованої системи (О. Чайковська); методи створення та впровадження навчального звукового супроводу наочного зображення, анімації та відеофрагментів під час проведення навчальних занять (Г. Аствацатуров).

Мета статті. За мету статті поставлено завдання висвітлити основні особливості використання мультимедійних технологій на заняттях з АМ у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Мультимедіа – це сукупність комп'ютерних технологій, в якій одночасно використовується кілька інформаційних середовищ: графіка, текст, відео, фотографія, анімація, звукові ефекти, високоякісний звуковий супровід. [7, с. 85]. Іншими словами, «мультимедійна програма» – це програма, при створенні котрої застосовується мультимедіа-технологія. [2, с. 29].

Із моменту появи таких перших мультимедійних засобів навчання, як магнітофон, діaproектор, кінопроектор, обладнання лінгафонних кабінетів, усі вони активно використовуються на заняттях з АМ. Проте за останній час технічний прогрес досягнув значних висот. Разом із тим, з'явилися нові можливості застосування засобів мультимедіа.

Не зважаючи на той факт, що проблема навчання АМ посідає значне місце у навчальному процесі, вона ще не є остаточно розв'язаною і потребує подальших досліджень. Необхідно дослідити умови вибору мультимедійних технологій навчання, структурування навчального процесу з їхнім використанням. Нині в кожному ВНЗ є комп'ютерні аудиторії, оснащені мультимедійними проекторами й іншими допоміжними засобами, але не всі викладачі вміють користуватися цими інструментами. Освітня система протягом багатьох десятиліть шукає шляхи вдосконалення роботи зі студентами. Частина викладачів ще продовжує навчання традиційними методами, однак усі погоджуються з унеможливленням подальшого розвитку освіти без комп'ютерних технологій. Різні аспекти використання мультимедійних засобів у царині освіти обмежуються колом питань використання технічного засобу навчання або комп'ютерно орієнтованого засобу навчання «нового» покоління, котрому притаманні такі характерні ознаки: можливість поєднання інформації, представленої у різних формах (текст, звук, графіка, відео, анімація) й інтерактивний режим роботи з інформацією [10]. Оскільки інформація надається в різних формах, це підвищує досвід користувача та дозволяє швидше засвоювати інформацію [6, с. 93].

Застосування технічного обладнання та мультимедіа в едукативному процесі дозволяє підвищити результати розуміння та запам'ятовування виучуваного матеріалу.

Психологи називають це синкретичним навчанням, тобто відбувається одночасне сприймання зорового та слухового матеріалу. Як відомо, якщо інформація сприймається лише слухом, засвоюється 20% її обсягу; якщо лише за допомогою зору, запам'ятовується 30% матеріалу. За умови комбінованого поєднання, «включення» слухового й зорового каналів інформації можна засвоїти до 60% інформації [5].

Мультимедійні засоби, власне, й включають у себе звук, текст, зображення та відеоматеріали, що і робить процес навчання інтенсивним і мотивує студентів до навчання.

Засоби мультимедіа відіграють велику роль у сучасній освіті. Використання комп'ютерів у навчальній та позанавчальній діяльності дозволяє розв'язати такі проблеми: індивідуалізацію та диференціацію навчання; мотивацію навчання; запобігання складнощів у роботі з друкованими виданнями; дефіцит часу.

Основну роль у розв'язанні цих проблем відіграють саме мультимедійні засоби. Вони є простими у використанні й викладач не може не використовувати їх для формування мовної компетенції на своїх заняттях. Вони дозволяють використовувати нові форми та методи навчання для розвитку мислення студентів.

Комп'ютер найкращим чином «вписується» у структуру навчального процесу, найповніше відповідає дидактичним вимогам і максимально наближає процес навчання АМ до реальних умов. Новітні технології суттєво розширюють можливості викладачів індивідуалізувати навчання, активізувати пізнавальну діяльність, адаптувати процес навчання до індивідуальних особливостей студентів.

Комп'ютер є інструментом, який організовує самостійну роботу студентів і керує нею, особливо у процесі тренувальної роботи з мовним матеріалом. Використання комп'ютерів на заняттях з АМ значно підвищує інтенсивність навчального процесу [4, 299]. При навчанні за допомогою мультимедійних засобів засвоюється значно більший обсяг виучуваного матеріалу, аніж при традиційному навчанні. Крім того, студенти набагато якісніше оволодівають фонетичними навичками й уміннями за допомогою аудіозаписів автентичного мовлення.

Специфіка предмету «Практичний курс англійської мови» полягає в тому, що основним компонентом змісту навчання АМ є навчання різних видів мовленнєвої діяльності: говорінню, аудіюванню, читанню, письму. Слід розуміти, що навчати мовленнєвої діяльності можна лише в живому процесі спілкування, а для цього потрібен партнер.

Комп'ютерна програма, компакт-диск, якими б інтерактивними вони при цьому не були, можуть забезпечити лише квазіспілкування (тобто спілкування з машиною). Виключенням є лише телекомунікації, коли студенти вступають у живий діалог (писемний чи усний) із реальним партнером – носієм мови [3, с. 151].

Мультимедійні кабінети у ВНЗ дозволяють проводити заняття на якісно новому рівні, комп'ютерні презентації допомагають звернути увагу студентів на важливих моментах і створювати наочні образи у вигляді ілюстрацій, схем, діаграм, графічних композицій тощо. Уможливується робота із програмами *Microsoft Word*, *Microsoft Excel*, *Microsoft Power Point*, використання мультимедійного проектора, пошук у мережі Інтернет.

Персональний комп'ютер може бути використаний викладачем для розв'язання багатьох дидактичних завдань протягом заняття: виклад інформації у різних формах; формування у студентів загальних і спеціальних знань і вмінь із того чи іншого предмету; контроль, оцінка й корекція результатів навчання; організація індивідуального та групового навчання; керування процесом навчання.

Комп'ютер можна використовувати на всіх етапах процесу навчання: при поясненні нового матеріалу; закріпленні; повторенні; контролі. [8, с. 23].

Комп'ютер забезпечує всебічний контроль едукативного процесу. При його використанні уможливується досягнення максимально об'єктивної оцінки. Він дозволяє заощадити навчальний час, оскільки здійснюється одночасна перевірка знань усіх студентів. Це уможливує приділення більшої кількості часу творчим аспектам роботи.

Інтерес до комп'ютерних програм, які використовуються в навчальному процесі можна пояснити, насамперед, широким спектром можливостей, якими вони володіють. Використання комп'ютерних засобів забезпечує велику інформативну базу мовного матеріалу, високу якість наочного матеріалу, підвищує пізнавальну активність студентів. Саме завдяки цьому мультимедійні програми мають значно більше переваг, аніж інші комп'ютерні курси для навчання АМ.

Мультимедійні програми дозволяють значно збагатити й розширити середовище навчання. Нині такі програми дедалі більше застосовуються у ВНЗ і слід зазначити, що на вітчизняному ринку вони представлені досить широко. Однією із найкращих мультимедійних програм навчання АМ є курс *Reward Internative*, який із успіхом може бути використаний у процесі самостійної роботи студентів. Програма може бути використана у навчанні усіх аспектів мови й видів мовленнєвої діяльності [1, с. 53].

Залежно від дидактичних цілей, можна виокремити такі види комп'ютерних програм: навчальні, тренажери, контрольно-демонстраційні, імітаційні, довідково-інформаційні, мультимедіа-підручники [9]. Найчастіше використовують демонстраційні програми, однією з яких є *Microsoft Power Point*. Ця програма дозволяє викладачеві самостійно підготувати мультимедійну презентацію до заняття з мінімальними затратами часу.

У процесі підготовки презентації створюються умови для розвитку мотивації вивчення АМ, розширюються фонові знання студентів, їхній світогляд й поінформованість. Ефективність впливу навчального матеріалу на студентів багато в чому залежить від ступеня й рівня ілюстративності матеріалу. Візуальна насиченість мультимедійних презентацій робить їх яскравими, переконливими та сприяє інтенсифікації процесу засвоєння мовного матеріалу.

Мультимедійна презентація містить матеріал для спілкування АМ, будучи основою для монологічного мовлення, тобто дає чудову можливість для реалізації комунікативної функції мови. Вона є ефективним прийомом розвитку та вдосконалення монологічного висловлювання, оскільки у процесі свого виступу студенти мають можливість використовувати ключові слова, ілюстрації, схеми, які вони розробили. Це дозволяє робити повідомлення послідовно, розгорнуто, виразно, з достатньою швидкістю, без необґрунтованих пауз між фразами [10].

Як вже було зазначено, програмне забезпечення *Microsoft Power Point* набуло великого поширення й користується заслуженою популярністю у користувачів. Інтеграція з іншими програмами дозволяє швидко й якісно створити мультимедійну презентацію, котра крім тексту може включати й комп'ютерну анімацію, картинку, графіку, таблиці, відео та музичний супровід, організовані в єдине середовище.

Перш ніж приступити до підготовки мультимедійної презентації, необхідно вибрати тему, визначити кількість і вміст слайдів, а студентам самостійно розподілити між собою рольові функції: спікер – студент, сильний у царині АМ; фахівець з ІТ – студент, який добре розбирається у програмі *Microsoft Power Point*; робоча група – інші студенти, які працюють над створенням фрагментів спільного проекту мультимедійної презентації.

Використовувати мультимедійні презентації в едукативному процесі можна на різних етапах заняття. При цьому її сутність як наочного засобу залишається незмінною, варіюються лише її форми, залежно від поставленої мети її використання. Враховуючи великі дидактичні можливості комп'ютерної презентації знань, вже найближчим часом слід очікувати інтенсивнішого використання мультимедійних презентацій у навчальному процесі [9].

Висновки. Як вивисновок, слід зазначити, що використання мультимедійних технологій на заняттях з АМ допомагає студентам логічно правильно будувати свій виступ, тобто формує вміння монологічного висловлювання. Це дозволяє їм навчитися висловлювати завершену думку, котра має комунікативну спрямованість в межах конкретної заданої теми, логічно міркувати, зіставляти факти. Крім того, використання мультимедійних технологій в едукативному процесі сприяє підвищенню мотивації студентів, використанню великої кількості ілюстративного матеріалу, інтенсифікації заняття, залученню студентів до самостійного процесу навчання, що є особливо важливим для розвитку їхніх загальнонавчальних навичок.

Перспективи подальших пошуків у напрямку дослідження вбачаємо в необхідності проаналізувати особливості використання мультимедійних засобів за такими напрямками: дистанційне навчання на основі системного підходу; проектування й конструювання мультимедійних навчальних посібників; проблеми визначення мультимедіа в освіті; активізація пізнавальної діяльності студентів в умовах дистанційного навчання.

Резюме. Статтю присвячено висвітленню проблеми використання мультимедійних технологій на заняттях з англійської мови у вищих навчальних закладах. Використання зазначених технологій у процесі формування професійної компетентності студентів лінгвістичних спеціальностей зумовлене необхідністю модернізації освіти й розроблення нових стратегій її розвитку, а також реалізації обґрунтованих змін стратегії вищої освіти.

У статті розглядаються такі аспекти використання мультимедійних засобів у навчальному процесі, як самостійна робота студентів, навчання різних видів мовленнєвої діяльності, всебічний контроль під час занять із англійської мови. Увагу зосереджено на необхідності використання мультимедійних засобів для підвищення ефективності процесу навчання. **Ключові слова:** мультимедійні технології, професійна компетентність, освітня система, освітнє середовище.

Резюме. Стаття посвящена освещению проблемы использования мультимедийных технологий на занятиях по английскому языку в высших учебных заведениях. Использование указанных технологий в процессе формирования профессиональной компетентности студентов лингвистических специальностей обусловлено необходимостью модернизации образования и разработки новых стратегий его развития, а также реализации обоснованных изменений стратегии высшего образования.

В статье рассматриваются такие аспекты использования мультимедийных средств в учебном процессе, как самостоятельная работа студентов, обучение разным видам речевой деятельности, всесторонний контроль во время занятий по английскому языку. Внимание сосредоточено на необходимости использования мультимедийных средств для повышения эффективности процесса обучения. **Ключевые слова:** мультимедийные технологии, профессиональная компетентность, образовательная система, образовательная среда.

Summary. The article deals with the highlighting of the problem of usage of multimedia technologies at classes in English at higher educational establishments. The usage of these technologies in the process of formation of the professional competence of students of linguistic specialities is conditioned by the need of modernization of education and development of new strategies of its development as well as implementation of changes in the strategies of higher education. Such aspects of usage of multimedia technologies as individual work, teaching different kinds of speech activity, all-around control at the classes in English are discussed in the article. Attention is focused on the necessity of usage of multimedia technologies for increasing the educational process effectiveness. **Keywords:** multimedia technologies, professional competence, educational system, educational environment.

Література

1. Бахарев В. В. Возможности мультимедийных средств в организации самостоятельной работы студентов (на примере изучения английского языка) // Традиции и новаторство в гуманитарных исследованиях: Сб. научн. тр., посвящ. 50-летию ф-та иностр. яз. Мордов. гос. ун-та им. Н. П. Огарева / Редкол.: Ю. М. Трофимова (отв. ред.) и др. – Саранск: Изд-во Мордов. ун-та, 2002. – С. 52–54.
2. Бухаркина М. Ю. Мультимедийный учебник: что это? / М. Ю. Бухаркина // Иностранные языки в школе. – 2001. – №4. – С. 29–33.
3. Диброва Е. В. Применение компьютерных технологий в процессе обучения иностранным языкам / Е. В. Диброва, Н. Г. Евтушенко // Новые технологии. – 2009. – №4 (26). – С. 149–152.
4. Маслыко Е. А. Настольная книга преподавателя иностранного языка / Е. А. Маслыко, П. К. Бабинская, А. Ф. Будько. – Минск: Вышэйшая школа, 1999. – 522 с.
5. Мельник К. О. Застосування мультимедійних презентацій в навчальному процесі [Електронний ресурс] / К. О. Мельник // Вчитель вчителю, учням та батькам: [Сайт]. – Режим доступу: http://teacher.at.ua/publ/innovacijni_tekhnologiji_navchannja/zastosuvannja_multimedijnikh_prezentacij_v_navchalnomu_procesi/63-1-0-7751.
6. Мультимедиа / Под ред. А. И. Петренко. – М.: БИНОМ, 1994. – 272 с.
7. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак. – К.: Просвіта, 2000. – 368 с.
8. Скаткин М. Н. Активизация познавательной деятельности учащихся в обучении / М. Н. Скаткин. – М.: Педагогика, 1995. – 275 с.
9. Сухинина О. С. Теоретические основы и методика использования мультимедийных технологий в обучении иностранным языкам [Электронный ресурс] / О. С. Сухинина // Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение «Михайловский лицей» Михайловского района Алтайского края : [Сайт]. – Режим доступа: http://mihliceum.ucoz.ru/publ/stati_uchitelej/metodicheskie_razrabotki_uchitelej/sukhinina_o_s_teoreticheskie_osnovy_i_metodika_izpolzovanija_multimedijnykh_tekhnologij_v_obuchenii_inostrannym_jazykam/5-1-0-43
10. Цыганкова Е. А. Использование мультимедийных презентаций при обучении иностранным языкам [Электронный ресурс] // Научно-технические конференции: [Сайт] / Е. А. Цыганкова. – Режим доступа: http://science-bsea.narod.ru/2011/it_2011/cygankova_isp.htm.